

ЛЬВІВСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

CUESC

Львівський національний університет імені Івана Франка
Центр українсько-європейського наукового співробітництва

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**МЕТАМОДЕРНІЗМ У ЛІТЕРАТУРІ
ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ:
«ДЗЕРКАЛО В ДЗЕРКАЛІ»**

14 квітня – 25 травня 2025 року

¹²⁵⁶
1996
LIHA-PRES

¹²³³

Львів – Торунь
Liha-Pres
2025

УДК 141.78-021.68:82(062.552)

М 54

Організаційний комітет:

Мацевко-Бекерська Лідія Василівна – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка, керівник Науково-методичного центру дослідження та викладання літератури Львівського національного університету імені Івана Франка;

Бораківський Любомир Адамович – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка, декан факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка;

Криштанович Світлана Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського;

Кушнір Ірина Богданівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Львівського національного університету імені Івана Франка;

Кохан Роксоляна Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка.

Метамодернізм у літературі та літературознавстві: «дзеркало в дзеркалі»: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 14 квітня – 25 травня 2025 року. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 136 с.

ISBN 978-966-397-513-9

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Метамодернізм у літературі та літературознавстві: «дзеркало в дзеркалі»» (14 квітня – 25 травня 2025 року).

УДК 141.78-021.68:82(062.552)

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2025

© Центр українсько-європейського
наукового співробітництва, 2025

ISBN 978-966-397-513-9

Література:

1. Czermińska M. Świadectwo, ślad i milczenie wobec doświadczeń historii. *Teraźniejszość i pamięć przeszłości. Rozumienie historii w literaturze polskiej XX i XXI wieku*, red. H. Gosk i A. Zieniewicz, wstęp H. Gosk, Warszawa 2006. S.86–100.
2. Delaperrière M. Świadectwo jako problem literacki, *Teksty Drugie*. 2006, nr 3. S. 59–70.
3. Nycz R. Literatura nowoczesna wobec doświadczenia. *Teksty Drugie*. 2006, nr 6. S. 55–68.
4. Markowski, M. P. Antropologia, humanizm, interpretacja. *Teksty Drugie : teoria literatury, krytyka, interpretacja*. 2005, nr 5. S. 16–25.

МЕТАМОДЕРНА ЛЮДИНА: ВІД ІНДИВІДА ДО ДИВІДА

Розінкевич Н. В.

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри мовно-літературної освіти
Інститут післядипломної освіти

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Ключовою метафорою метамодернізму як нового типу світосприймання, мистецького напрямку, нової парадигми чуттєвості та сучасних культурних практик є «вагадло», яке здійснює коливальні або обертальні рухи між полюсами – від однієї істини (чи її фрагмента) до іншої, не зупиняючись остаточно на жодній. Відбувається деполяризація протилежностей, і кожна з них втрачає статус абсолюту.

Інша метафора – «хмаринка», яка ніколи не буде сталою, визначеною чи завершеною. Вона постійно перебуватиме в русі, тому й символізує метамодерну свідомість – гнучку, відкриту. Як хмаринка зависає між небом і землею, між сонцем і дощем, так і метамодерна людина не обирає між надією та зневірою, щирістю й іронією, утопічністю і скепсисом, мрією і реальністю, традицією та новизною – вона знаходиться «поміж» цими станами. У її житті співіснують і впевненість, і сумніви. Вона не обирає крайнощів, бо розуміє: найцікавіше – посередині. Така людина вже втомилася від іронії, цинізму, грайливості та фрагментарності постмодернізму, тож намагається знайти нову щирість і сенс у світі.

Василь Пахаренко виокремлює такі риси метамодерністського мислення: реконструкція світу; неомітологізм; екофутуризм; екзистенційна віра; персоналізм; туга за справжнім; глокалізація; полістилістика; техноестетика [5, с. 364–375].

Олена Губернатор також виділяє ключові культурні практики метамодерністської парадигми: відхід від жорсткої персоніфікації, утилітаризму та духовного відчуження; подолання дискретної свідомості та індивідуалізму; зміщення акцентів з тяжіння до руйнування – на осмислене прагнення до споглядання, реконструкції та цілісного світосприйняття; переосмислення старих концепцій, еволюція ідей, поважне ставлення до історії, світу і самих себе; становлення нової, цілісної, синкретичної свідомості, здатної до глобального світорозуміння, відповідальності та соціально корисної діяльності [1, с. 112].

Олександр Манюков, спираючись на ідеї, викладені в посібнику Hanzi Freinacht³, окреслює метамодерний погляд на людину. Такій людині властива певна екзистенційна глибина; вона вже не просто індивід, а дивід – істота з множиною шарів, які взаємодіють між собою та з шарами інших дивідів; її «Я» або «Его» не зводиться виключно до тілесності чи внутрішнього діалогу, а є лише індикаторами самоусвідомленості; така свідомість змінюється й розвивається. Життя метамодерної людини вибудовується у системі вимірів: онтологічному (усвідомлення природи буття), – ідеологічному (ставлення до систем ідей, норм, структур) – самісному (пошук справжнього «Я»); ідентичність має трансперсональний характер, тобто виходить за межі суто індивідуального «Я», розширюючись до досвіду колективного, спільного; ставлення до інших – безоціночне, вільне від упереджень, а життєва позиція – неантропоцентрична: людина цінує життя інших істот, не надаючи людині привілейованого статусу [4, с. 40–41].

Олена Кундеревиц визначає людиновимірність як світоглядну основу культурної парадигми метамодернізму та ефективний метод взаємодії «Я» – «Інший», яка проявляється в сучасних культурних практиках і трансформаціях. Метамодерна людина прагне гармонії, відкритості й цілісності – такого стану, в якому одночасно залучені розум, душа, і тіло. Вона піклується про самого себе й про інших водночас. Її дії керуються ідеалами відкритих процесів участі, колективного розуму та спільної творчості, спрямованої на втілення новітніх ідей суспільного розвитку [3, с. 57].

³ Freinacht Hanzi. The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics, Book One (Metamodern Guides 1). Metamoderna ApS, 2017. C. 419-420. <https://www.scribd.com/document/681937667/Hanzi-Freinacht-the-Listening-Society>

Юлія Шабанова характеризує метамодерну людину як таку, що нічого не стверджує однозначно й нічого остаточно не відкидає з минулого. Вона звільняється від ідеологій, світоглядних трендів та монотематизмів попередніх культурних парадигм. Її світоглядна домінанта – гетерогенна, тобто багатшарова, плюралістична, відкрита до взаємодії різних ідей, стилів і цінностей. У сфері соціальних взаємин така людина практикує перформативні стосунки – взаємини, що не просто відображають усталені ролі чи статуси, а постійно оновлюються, творяться в процесі комунікації, самовираження та співіснування [6].

Уявімо метамодернізм в образі молодого юнака.

Це юнак-мислитель, дивід, який у диджиталізовану епоху сприймає себе набором даних – поведінкових патернів, уподобань, дій у мережі. Він – Homo Videns, трансгуманіст, що розуміє: особистість – багатовимірна структура, яка формується в постійному діалозі з технологіями, культурою, соціумом. Одягнений просто, але зі смаком: навіть якщо це брендові речі, то класичні. В його образі є щось зворушливо щире, але не пафосне. Він постійно в русі, проте нікуди не поспішає. Усвідомлює складність, суперечливість і пастки сучасного світу, але не відгороджується від нього – натомість випробовує, експериментує, шукає. Не боїться спілкуватися, ставити запитання й чути різні думки, тому що постійно шукає відповіді на те, що його турбує. Такий юнак ніколи не скаже: «Я точно знаю», чи «Я впевнений». Його мислення – рухоме, відкрите, гнучке.

Він серйозно говорить про важливі речі – віру, любов, сенс життя, екологічні виклики і політику, але може й іронізувати із них. Проте його іронія – не захисна, як у постмодерніста, а тепла, емпатійна, це спосіб не зламатися під вагою абсурду.

У його рюкзаку – томик поезії Сергія Жадана, а на рюкзаку – аніме-значок. Юнака щиро розчулює дума кобзаря чи пісня бандуриста – він не цурається проявляти власні почуття. Також з емоції й мемів він може створити глибокий пост у соціальних мережах, а другій ночі пити чай, гортати мему, слухати українські рок-гурти: «Океан Ельзи», «Бумбокс», «Антитіла», «Воплі Відоплясова», «Скрябін», «Плач Єремії», тому що для нього культура – це жива тканина повсякденного буття.

До прикладу звернімося до поезії Сергія Жадана «Вірш про kota» Чи є кіт метамодерним героєм? Безперечно – так. Він не прагне змінити світ, не соромиться не зробити нічого великого:

Не посадив дерево, не збудував дім.

Не сильно за цим і шкодував, утім [2].

Кіт ні в кого не питає дозволу як жити – дрімає, куняє, спостерігає. Він не байдужий до світу, а усвідомлений, бо розуміє, що все марнота марнот і користується цим життям. Приймає буденність як повноцінну форму існування, де немає потреби постійно доводити свою значущість. У цій розміреності й спокої – його справжність, його сенс:

Є, щоправда, діти – але це діло таке, наживне [2].

Тож, метамодерний герой – навіть у вигляді kota – хоч і живе в часи турбулентності, криз, інформаційного шуму, усвідомлюючи абсурдність цього світу, все одно діє, любить, споглядає, творить. І в цьому – новий тип щирості: не показної, не наївної, а вкоріненої в розуміння й прийняття складностей й суперечливостей буття.

Література:

1. Губернатор Олена. Метамодернізм як нова парадигма сучасних культурних практик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* № 1'2023. С. 112.

2. Жадан Сергій. Вірш про kota. URL: <https://www.facebook.com/serhiy.zhadan/posts/пишу-дитячу-книгущоправда-вірші-виходять-не-зовсім-дитячі-і-ось-прийшла-старість/2752474561467461/>

3. Кундеревиц Олена. Людиновимірність світоглядної парадигми метамодернізму: соціокультурні трансформації та практики. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 1. С. 53–58. URL: <http://surl.li/mtygz>

4. Манюков Олександр. Метамодернізм у пошуках нової автентичності : дис... доктора філософії : 033 Філософія (галузь знань 03 Гуманітарні науки). Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2023. 192 с.

5. Пахаренко Василь. Секрети мистецтва слова. Київ : Освіта, 2023. С. 359–375. URL : <https://www.calameo.com/read/006191963a0afa38330f2>

6. Шабанова Юлія. Перформативність як емпатійний простір людини метамодерну. *Антропологічні виміри філософських досліджень* : матеріали XI Міжнар. наук. конф., м.Дніпро. Укр. держ. ун-т наук і техн. Дніпро, 2022. URL: <https://conf-ampr.ust.edu.ua/AMPRX11/paper/view/27195/15583>

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНЕ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**МЕТАМОДЕРНІЗМ У ЛІТЕРАТУРІ
ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ:
«ДЗЕРКАЛО В ДЗЕРКАЛІ»:**

14 квітня – 25 травня 2025 року

Підписано до друку 26.05.2025. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 7,82. Тираж 100. Замовлення № 0625-063.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Українсько-польське наукове видавництво «Liha-Pres»

79000, м. Львів, вул. Технічна, 1

87-100, м. Торунь, вул. Лубіцка, 44

Телефон: +38 (050) 658 08 23

E-mail: editor@liha-pres.eu

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6423 від 04.10.2018 р.